

Izazovi učenja osoba treće dobi u vrijeme epidemije (primjer projekta Nasljeđe u pokretu)

Epidemija COVID 19 je donijela brojne izazove u provođenju obrazovnih programa. Najviše se u Hrvatskoj govorilo i pisalo o osnovnim i srednjim školama. Problemizirana je i nastava na visokoškolskim ustanovama. Kao i uvijek, provođenje obrazovanja odraslih je stavljeno u drugi plan, a obrazovanje osobe treće dobi je i u tom dijelu ostavljeno kao manje važno pitanje. Međutim, upravo je ono među kritičnijim mjestima obrazovanja jer se odnosi na najrizičniju skupinu osoba i na osobe kojima su (odgođene) obrazovne aktivnosti važan dio socijalnih kontakata. Zbog toga je zanimljivo kako su se s tim problemima nosili provoditelji projekta Nasljeđe u pokretu koji se bavio upravo starijim osobama.

„[HEiM](#)- Heritage in Motion“ odnosno Nasljeđe u pokretu je projekt koji protekle dvije godine provode partnerske organizacije iz Španjolske (Sveučilište iz Alicantea), Islanda (Sveučilište za treću dob), Poljske (Udruga za demokratsko društvo- Istok) i Hrvatske (POUZ_ Sveučilište za treću dob). Projekt se provodi u okviru programa Erasmus+. Sve su to organizacije koje se bave obrazovanjem osoba treće dobi. Osnovni cilj ovog projekta je izrada interaktivnih tura za starije osobe koje bi obilazile važna mjesta vezana za kulturno nasljeđe u svakoj od država. Iako ima jasnu digitalnu dimenziju (izrada digitalnih vodiča za obilazak kulturnih tura), on se oslanja na zajednički rad osoba treće dobi, njihovo druženje i kretanje u obilasku ovih mjesta. Projektom se žele razviti inovativne metode u poučavanju starijih osoba i promovirati temeljne vrijednosti europske kulturne baštine kod starijih osoba. Od samog početka krajem 2018. godine projekt je uključivao neposredne aktivnosti polaznica i polaznika. Oni su zajednički učili o kulturnom nasljeđu, provedeno je ispitivanje starijih osoba o njihovim kulturnim i obrazovnim potrebama i interesima, obilazila su se mjesta važna za kulturne identitete, obnovljena su digitalne vještine ali i znanja o važnosti fizičke aktivnosti starijih osoba. Stručnjaci su na sastancima raspravljali o ovim prijedlozima i davali svoja mišljenja i komentare. Dakle, digitalni alati nisu bili jedini oblik komuniciranja među sudionicima jer su upravo rasprave, zajedničko kretanje i obilazak svih odabranih mjesta važne dimenzije projekata. I nisu se susretali samo studenti i stručnjaci iz svake organizacije nego su održani zajednički partnerski susreti voditelja projekata u Alicanteu i Reykjaviku.

I onda je došla epidemija COVID 19. Osobe treće dobi označene su kao posebno rizična skupina. Sveučilišta za treću dob privremeno su zatvorila svoja vrata. Prestale su sve aktivnosti u kojima su polaznici neposredno sudjelovali. Pokazala se sva raznolikost istog problema. Dok je u jednoj državi epidemija buknula u drugoj se stišavala, kad je u jednoj državi prestala u drugoj se ponovno razbuktala. Međutim, niti u jednoj organizaciji se nisu mogle nastaviti započete aktivnosti. Otkazani su susreti u Poljskoj i Hrvatskoj a Zoom je zamijenio sve dotadašnje kontakte. Razmjenjivale su se informacije kako se svaka od organizacija nosi s ovim izazovima. I prije epidemije, tijekom provedbe projekta, projektni partneri su uviđali sve razlike ali i sličnosti koji ih povezuju. Zanimljive su bile rasprave o tome kako različite organizacije različito tumače što je kulturno nasljeđe, kako se polaznici različitim intenzitetom koriste digitalnim uređajima. COVID 19 je organizacije još više povezao, a svi sudionici su se nadali skorom prestanku epidemije. Polaznici u Zagrebu već su prije karantena odabrali ključna mjesta za obilazak i definirali kulturne ture. Fotografirali su osnovna mjesta i napravili osnovni opis. Trebalo je samo dovršiti opise i digitalno urediti ove ture.

I onda se desio potres u Zagrebu 22.3.2020. On je stvorio materijalnu štetu (koju su trpjeli i zagrebački sudionici u projektu) i šok koji je na njih djelovao jednako ili gorje nego korona. Dio objekata i ključna mjesta za kulturne ture u centru su oštećeni i nisu mogli ostati mjesta obilaska. Fotografije koje su napravljene prije potresa postale su dio povijesne građe. Zbog oštećene katedrale, crkvi u središtu te oštećenih muzeja i pročelja, planirani obilasci nisu mogli ostati isti. Nakon svega, projekt koji je trebao završiti u listopadu 2020.godine, je zbog svih ovih okolnosti produljen do kraja siječnja 2021. godine. Sudionici, koji su redom starije osobe, polako i oprezno obnavljaju započete projektne aktivnosti. Svi se polako navikavaju na predložene digitalne zamjene neposrednih kontakata, ali to nije njihov prvi izbor niti se svi u njima najbolje snalaze. Na kraju, i sam projekt je zamislio digitalne alate samo kao pomoć u onome što je ključno: druženje, fizički obilazak zanimljivih mjesta, učenje u kontaktu s mjestima i sadržajima koja imaju značenje važne nacionalne i europske kulturne baštine. Ostaje nada da će to biti uskoro moguće.

Iz ovog iskustva je postalo jasno da kod polaznika treće dobi nije tako jednostavno zamijeniti neposrednu nastavu i ostale aktivnosti digitalnim alatima. Tu se radi o različitim vještinama korištenja digitalnih uređaja ali i o generacijskim razlikama u komunikacijskim navikama i stilovima učenja. U ovoj situaciji je kao prioritet stavljeno osiguravanje zdravlja polaznika. Potres je na epidemiološku sliku, izazove izolacije i nedostatka socijalnih kontakata, dodao i različite oblike stresa i egzistencijalne ugroze. Zbog toga je i ova situacija pokazala da se tijekom provedbe projekta nije učilo samo o kulturnom nasljeđu i digitalnim alatima, nego i o metodama učenja u neplaniranim, rizičnim i stresnim okolnostima. To su pouke za polaznike, ali i za organizatore. Zato će rezultati ovog projekta još jednom pokazati važnost i postojanost učenja u trećoj dobi, veliku širinu tema koje se pri tome nude i izazove koje se pri tome pojavljuju.

Tihomir Žiljak

Financirano sredstvima
iz programa Erasmus+
Europske Unije